

VERSCHILLENDE VORMEN VAN RELATIVISME

20 juni 1972

Wij behandelen, op verzoek, verschillende vormen van relativisme, een poging om de verhoudingen uit te drukken die er bestaan tussen verschillende werelden. Dit kunnen ook de innerlijke werelden zijn van de mens, zo goed als die daar buiten. Als titel zou ik, voor hetgeen ik nu ga brengen, kunnen zeggen: "Dubbele Kosmos", of "Gespleten Kosmos".

Een mens leeft namelijk in zichzelf en in zichzelf omvat hij het geheel van zijn wereld, het geheel van zijn herinneringen, maar hij omvat daarin ook het geheel van alle andere waarden die tot zijn ego behoren. Dat is natuurlijk een belangrijk punt. Een mens is niet alleen maar stof, er is geest, ziel, er zijn een aantal werelden, niveaus van bewustzijn waarop je kunt bestaan, er is een leven voor de geboorte, er is een leven na de dood, kortom de mens is heel wat complexer dan je zou denken wanneer je hem op aarde ontmoet.

Of je dit alles nu accepteert of niet, het zal u duidelijk zijn geworden dat u in uzelf een wereld draagt, die schijnbaar van de werkelijkheid verschilt. Wat je denkt omtrent die wereld is niet altijd waar, wat je wilt in die wereld is over het algemeen niet altijd bereikbaar. Wat je denkt in jezelf dat goed is, komt meestal precies verkeerdt uit. En toch zou je filosofisch als volgt kunnen redeneren: Indien ik aanneem, dat er een God is die alle dingen omvat, zo ben ik deel van die Godheid, levende uit zijn kracht en uit zijn wezen, dan is het geheel van die Godheid in mij vertegenwoordigd. In mij kan niets bestaan dat niet in God bestaat. Dan is alles wat ik in mijzelf erken en al wat ik in mij zou kunnen erkennen zelfs waar. Het is alleen niet waar op dit ogenblik misschien, of op deze plaats, maar in zichzelf is het waarheid. Ik draag in mijzelf een kosmos die, wat zijn mogelijkheden betreft, identiek is voor mij aan de kosmos die buiten mij bestaat. En daar heb je dan het hoofdpunt waar ik vandaag met u over zou willen spreken.

Wanneer je in jezelf voelt "Dit is goed", je handelt ernaar en het blijkt dan toch verkeerd te zijn, waar kan dit aan liggen?

Zo zijn wij geneigd de dingen absoluut te stellen, wij zijn geneigd te stellen: Wat goed is voor mij is goed voor een ander. Dat blijkt heel vaak een verkeerde opvatting te zijn. Op het ogenblik dat ik de ander probeer te dwingen tot datgene, wat ik voor mijzelf goed acht, zal ik niet alleen maar mijn eigen reactie op die innerlijke wereld veranderen, maar wat meer is, ik schep een tegenwaarde daarvoor, ik maak het onmogelijk datgene dat in mij bestaat, buiten mij waar te maken.

Het zal duidelijk zijn dat dit voor de mens toch iets is wat niet begeerlijk is. Wanneer ik in mijzelf een wereld zie, een wereld die er niet is - dat gebeurt wel eens als je afdaalt in je innerlijk, wanneer je al die vreemde werelden en tempels en poorten doorschrijdt, die dan toch ergens in dat bewustzijn van het "ik" verborgen zijn - dan zeg je: Ja het is in mij zo, maar waarom is het buiten mij niet zo.

En daar hebben wij een typerend iets, de mens kent in zichzelf een bepaalde voorstelling en hij identificeert die zonder meer met dit feit, het emotioneel, het rationeel ervaren feit in zichzelf.

Hij komt ertoe om in zijn wereld voortdurend symbolen op te bouwen en het zijn juist die symbolen die hem vaak de nekslag geven, want in een wereld van symbolen kun je niet leven.

Een symbool is iets dat een werkelijkheid betekent, vaak een kosmische werkelijkheid. Maar een kosmische werkelijkheid zal, wanneer je leeft in een beperkte wereld, binnen die wereld en binnen die beperkingen daarvan moeten worden uitgedrukt, en wel door jezelf, niet door anderen. Het is misschien veelbetekenend dat in deze tijd de relatie van de mens met die werkelijkheid aan het veranderen is.

Een van de mooiste voorbeelden vind ik in iets dat in mijn tijd veel gezegd werd, namelijk "De kerken met hun torens wijzen ons op de hemel, het is God die woont in de kerk en naar God wijst de toren".

Ik dacht vroeger: Dat is mooi symbolisch. Maar dan vind ik het nog symbolischer dat de mens van heden, naast de betrekkelijk lage kerken, de enorme torenflats - deze stapelplaatsen van mensen - opbouwt, en dat hij de mens als het ware dichtert bij de hemel verheft dan de kerk. Het kan voortkomen

uit de materialistische beschouwing van deze tijd, maar ik dacht dat er ook iets anders achter zat: De mens heeft zijn wereld verlaten.

De werkelijke wereld van de mens is de wereld, waarin hij harmonisch is met de natuur, en waarin juist ook door het contact met de natuur bepaalde innerlijke krachten, gaven, een innerlijk weten misschien zelfs, tot uitdrukking komen. Zeker, de waarheid van iemand die met de natuur leeft is vanuit een menselijk standpunt een zeer relatieve. Het is wel waar maar men weet niet, of begrijpt niet, waar het vandaan komt, zegt men dan. Maar aan de andere kant is het wel typerend dat er heel veel eenvoudige mensen zijn, die door uiterlijkheden heen weten te kijken, die zien wat voor een karakter een mens heeft, die zien als het ware of iemand gelukkig of ongelukkig is, gezond of ongezond, die weten welk stukje grond wel goed en welk stukje grond niet goed is, kortom, die al die dingen constateren waarvoor de moderne mens, levend in agglomeraties van beton, steen en asfalt, blind en doof is geworden.

Ik dacht: Hoe relatief de kennis ook is, of de wijsheid ook is, van die eenvoudige mens, we moeten niet stellen dat uw moderne wereld, uw modern denken, relatief beter is. Zelfs relatief is het niet beter, want de verhoudingen liggen totaal anders, de benadering is anders, maar de tekorten blijven dezelfde.

Eens was er misschien een tekort aan menselijke waardigheid, of aan inzicht hiervan, dat ben ik met u eens. Maar aan de andere kant is er nu kennelijk een gebrek aan inzicht in menselijke noodzaak.

Eens was er misschien een te eenvoudig geloof in hogere krachten, nu is er een te gecompliceerd verklaren van al hetgeen men eens geloofde, waardoor de functie "geloven" - een emotionele eenwording met het niet besepte hogere - praktisch wegvalt voor velen. In jezelf draag je een wereld, die wereld is waar voor jou. Indien je zelf handelt naar die innerlijke wereld, zul je met de verschijnselen buiten je heus wel eens in strijd komen. Maar die strijd op zichzelf is onbelangrijk, omdat die toch weer helpt om die innerlijke wereld duidelijker en meer waar te maken.

Het is misschien het makkelijkst het zo uit te drukken: Op dit ogenblik breekt de morgen aan, dat is waar, alleen breekt hij niet hier ter plaatse aan. Elders op de wereld gaat nu net de zon op. Wanneer ik denk aan een zonsopgang, dan kan het zijn dat ik mij bevind in een wereld, of een situatie, waarin die zonsopgang niet werkelijk is. Dan moet ik niet zeggen dat mij onrecht geschiedt omdat de zon hier niet opgaat, dan moet ik mijzelf afvragen: Indien dit voor mij belangrijk is, wanneer of waar kan ik dat opgaan van die zon vinden. Ik moet mijzelf plaatsen aan de totaliteit, op een manier die beantwoordt aan mijn wezen. De maatschappij is daar natuurlijk niet erg gelukkig mee.

De wereld wordt verdeeld in allerlei begrensde blokjes en elk blokje heeft zijn eigen grenzen, zijn eigen gewoonten en vooral ook de neiging om de vreemdeling te exploiteren, en als dat niet mogelijk is, hem zoveel mogelijk op een afstand te houden. Dat is begrijpelijk, maar die mensen zijn een eenheid. Er zijn ogenblikken dat iemand, die nu hier zit, beter op zijn plaats zou zijn in Zuid-Amerika of in India, of ergens anders. Maar dat zal niet altijd zo zijn.

Er zijn ogenblikken dat een mens thuis hoort in een kerk, in een gebed, in een mystieke verrukking, aan de hand van vormen die op zichzelf misschien weinig te betekenen hebben.

Er zijn ook ogenblikken dat diezelfde mens, om zijn innerlijke wereld waar te maken, dat geloof opzij moet zetten en keihard zichzelf waar moet maken in de wereld waarin hij leeft. Dat hoort nu eenmaal bij zijn innerlijke kosmos, dat is een deel van hetgeen hij is. En wanneer hij niet beantwoordt aan hetgeen voor hem mogelijk is, buiten het ik, mag hij er niet over klagen dat zijn innerlijke wereld en de wereld daarbuiten zoveel verschillen.

Nu kun je hiervan eenvoudige regels maken en laat ons dan eerst dit stellen:

1. Al wat in mij leeft, en door mijzelf als waar en essentieel erkend wordt, zal ook buiten mij waar zijn.
2. Wat in mij leeft kan ik slechts waarmaken aan en door mijzelf, nimmer aan of middels anderen.
3. Er is altijd een betrekkelijkheid in mijn waardering voor mijn wereld. Mijn innerlijk wereld echter waardeer ik absoluut. Daarom moet ik de absolute waarden kiezen, om uit de vele betrekkelijke mogelijkheden en waarden de meest juiste te kiezen voor mijzelf, en waar te maken wat in mij leeft.

Nu zijn er ook mensen die zeggen:

"Ja, maar hoe kom ik dan aan al die vreemde dingen, ik zie wel eens wat, ik hoor wel eens wat."

Wat zij zien en horen zeggen zij meestal niet eens, en dan zeggen zij: "En dat bestaat niet buiten mij."

Dan heb ik een voorbeeld: Als de televisie een voetbaluitzending geeft, of een modeshow - gelijktijdig dus - en je schakelt de TV aan, dan kun je het zien. Druk je hem uit dan kun je het niet zien. Als je je eraan ergert moet je hem uitschakelen, als je het wil zien moet je hem aanzetten, dat is eenvoudig.

In de mens zijn een aantal vermogens die verder gaan dan het normale, dat wil zeggen, wat de mens als normaal beschouwt, dat is namelijk méér dan zintuiglijk. Wanneer die méér dan zintuiglijke waarneming plaats vindt, dan is dat niet iets dat ik verheffen moet tot iets buitengewoons. U moet begrijpen dat het zoiets is als een persoonlijk ingebouwde TV. Wanneer ik het niet wil zien, dan richt ik mijn wil erop en dan concentreer ik mij en het beeld verdwijnt. Maar dan moet ik het ook negeren, ik moet er niet op letten. Wanneer ik iets horen wil dan zeg ik, ik ga kijken of er iets te horen is. Ik concentreer mij, ik wil luisteren. In dat luisteren komt dan wel iets, is dat belangrijk? Dat weet je niet. Als je geen radioprogramma hebt en je schakelt de radio aan, dan kun je de meest gekke dingen te horen krijgen. Misschien een heel belangrijke mededeling van iemand, misschien ook een lezing die geheel onbetekenend is, muziek die mooi is, of muziek die alleen maar luidruchtig is. Zo gaat het met uw helderhorendheid ook. Het is geen grote gave, het is gewoon een capaciteit.

De meeste mensen kunnen zich innerlijk wel voorstellen dat zij die capaciteit bezitten, maar waarom hebben dan zo betrekkelijk weinig mensen de kans om dat nu ook actief te gebruiken?

Er zijn een hele hoop mensen die zeggen: Ik wilde dat de TV nu eens zou spelen, maar zij zijn te lui om de stekker in het stopcontact te steken. Anders gezegd: Je moet proberen jezelf in te schakelen door innerlijk na te gaan, wat is de energie, wat is de kracht die ik voel, die ik nodig heb om een dergelijke gave te activeren? Je moet helemaal ontspannen zijn en als het ware op een ander niveau voor een ogenblik bewust worden. Dan vind je de juiste schakeling en dan kun je "zien", dan kun je "horen".

En als het dan niet meevalt, dan zet je de dingen voorlopig uit, tot nader order. Je verbreekt je concentratie en je komt er later nog een keer op terug, misschien dat er dan een beter contact, een betere uitzending is.

Je moet natuurlijk ook begrijpen dat mensen die het niet willen, die er bang voor zijn, juist door hun angst bepaalde dingen naar zich toetrekken, zij ontkennen dan dat zij iets horen of zien, want zij willen niet horen of zien, maar er is toch iets dat hen ongedurig maakt. Deze mensen vluchten dan heel vaak weg naar meer erkende mogelijkheden. Zij beschouwen zich als zondig, van de duivel bezeten, zij gaan ter kerke of zij gaan naar een psychiater. In deze tijd schijnt tussen die beide weinig verschil te zijn voor veel mensen. Dus, je probeert ervan af te komen. Maar zou je niet eerst het feit moeten accepteren: Ik hoor of ik zie; ik wil horen en zien; ik ben niet juist afgestemd, ik moet mij eerst proberen juist in te stellen. Dan kun je pas verder gaan, want in uzelf hebt u die helderhorendheid, zoals u allemaal in uzelf wel bepaalde vormen van machtsdromen hebt. U weet wel:

1. Degene waarvan u vindt dat die u minder netjes behandelt, die kunt u laten opzitten als een hond en laten bedelen om een koekje.
2. Waar geweld is op de wereld komt u als een engel en blust u al het geweld uit, soms met de geweldenaren, en u laat de politiemannen met hun knuppels dansen, kortom u knapt alles op.

Die dromen hebt u, in uzelf bestaan die beelden, dus is het mogelijk. Het is mogelijk, want het is voorstelbaar. In de kosmos moet dit mogelijk zijn, op grond van de filosofische stelling die ik heb aangehaald, maar het lukt niet. Je kunt nu wel een uur gaan kijken naar de politieambtenaar, hij krabt hoogstens eens in zijn nek, maar geen dansje, geen vernedering van het gezag zoals u ze zou wensen. Het is een beeld van u, uit uw voorstelling, het geeft iets aan wat u bereiken wilt, het is niet een werkelijkheid die nu en op dit ogenblik door u aan anderen is op te leggen of te realiseren.

Een tweede punt, uw voorstelling duidt aan waar bij u krachten zitten. Vindt u daarbij een harmonische, een positieve gerichtheid, dan kunt u er iets mee doen. Vindt u geen positieve gerichtheid, bent u toch te sterk gebonden aan eigen voorkeuren of behoefte aan erkenning, dan bereikt u niets. Het is eigenlijk heel eenvoudig, wanneer ik in mijzelf beelden heb dan wijzen zij mij op toestanden die voor mij disharmonisch zijn, anders heb ik die beelden niet. Het zijn correctieve beelden in feite.

Nu is, uit de aard der zaak, een dergelijk beeld niet absoluut. Het is een verhoudingsgewijze aanduiding van iets dat in mij bestaat. Dan moet ik begrijpen waar de voor mij storende factoren zijn, ik moet er mijzelf dan zo goed mogelijk aan onttrekken.

Daarnaast zijn bepaalde dingen voor mij een soort vreugde in zo'n droombeeld. Dit zijn de voor mij positieve waarden. Maar wanneer dus deze waarden positief zijn, dan moet u weer niet denken aan het voorbeeld, uzelf als supermens staande boven de eenvoudige mensheid. Dan moet u zich afvragen, wat is hetgeen wat ik daarin uitdruk? Kracht? Dan moet ik die kracht hebben, anders kan ik het mij niet voorstellen, dan moet ik die kracht in mijzelf vrij maken. En wanneer ik die vrij maak dan kan ik die geven aan diegenen buiten mij, die met mij harmonisch zijn. Je kunt ze nooit aan een tegenstander geven, dat is een heel belangrijk punt.

Die innerlijke wereld bevat, naast die dromen, veel vaagheden. Ik weet niet hoe je dat juist in woorden moet omschrijven. Soms heb je het idee dat je wegzakt in een soort donkere drabberige brij, in een soort innerlijk vulkanisme met een voortdurend groter wordende dreiging op de achtergrond.

Wanneer ik dat symbool heb, dan zegt mij dat iets omtrent mijn innerlijke werkelijkheid. Mijn kosmos bedreigt mij! Waarom? Dan moet ik niet zeggen "ik ben bang", dan moet ik mij afvragen: "Wat betekent dit? Ik ben dus bevreesd maar waarom?" In de meeste gevallen constateer ik dan dat die angst voortkomt uit het gevoel dat ik de wereld buiten mij niet aankan. Maar er zijn altijd wel punten die je wél aankunt. Concentreer je op die punten, probeer daar je wezen, in de eerste plaats, tot gelding te brengen. Dan verdwijnt de angst en daarmee heel vaak de beperking die je hebt ten aanzien van het uiten van je kracht.

Laten wij dan eens proberen na te gaan, wat een mens nodig heeft wanneer hij door angsten belaagd wordt, wanneer hij zich achtervolgd voelt en dergelijke dingen.

1. Dit is een beeld in mijzelf, laat ik mij zover ontspannen als voor mij mogelijk is, opdat ik de buitenwereld eventjes, zoveel mogelijk, uitschakel; het bestaat alleen in mijzelf. Zodra ik dat punt bereikt heb, zeg ik: "Hoe belangrijk is het?" Hierdoor krijg je vaak een uitdrukking van verhoudingen in jezelf en vooral wanneer je je iets beter leert concentreren, dan ga je heel vaak zien waaruit ook zo'n angst ontstaat. Je voelt je vervolgd omdat je je schuldig voelt bijvoorbeeld. Waarom voel je je schuldig? Omdat je tegen bepaalde opvattingen bent ingegaan. Zijn die opvattingen waardevol, ja of neen en waarom? Onderzoek jezelf, dan zul je ontdekken dat je langzaam maar zeker adem gaat halen, dat je vrijer wordt. Je krijgt als het ware kosmisch licht, dat in feite niets anders betekent dan dat je de dingen duidelijker ziet.
2. Je kunt met die wereld in jezelf, die kosmos in jezelf, weinig uitrichten, omdat je de behoefte hebt naar buiten toe jezelf waar te maken, te tonen wie of wat je bent en in zekere zin zelfs je stempel achter te laten op de wereld, zolang je erin vertoeft. Wanneer ik weet wat mij drijft, wat mij beweegt, dan weet ik ook wat mij in de wereld naar buiten toe in mijn gedrag beweegt, wat mij drijft. Dan kan ik zoeken naar de wijze waarop die drijfveer zo juist mogelijk kan worden gebruikt. Je gaat dus selecteren uit de vele mogelijkheden van je buitenwereld en je komt daardoor tot een, zij het relatief, belangrijk bereiken. Een mens die voor zichzelf iets bevestigd heeft, dat voor hem belangrijk is, die heeft voor de wereld misschien niets belangrijks gedaan. Voor de wereld is het onbelangrijker dan een druppel in de zee, maar voor die mens is het de uitdrukking van zichzelf, voor hem is het waarheid. En daar waar je jezelf bevestigt aan jezelf, daar krijg je vertrouwen, niet alleen maar in jezelf, maar ook in je vermogen jezelf terug te vinden in de wereld.

Men heeft eens gezegd:

Alles wat het innerlijk "ik" doet, tijdens het stoffelijk leven, is zoeken naar de weerkaatsing van zichzelf in al wat het rond zich ontmoet. En daar waar het zichzelf vreest, zal het trachten zichzelf te vernietigen, zoals het zichzelf aantreft in de wereld buiten het "ik".

Dat is tamelijk algemeen gesteld natuurlijk en het zal betrekkelijk juist zijn, niet volledig, maar het geeft ons toch wel een idee omtrent de beweegredenen en de stuwkracht die in de mens en zijn leven een grote rol spelen.

Kijk eens, u bent geest, akkoord. Als geest leef je geestelijke waarden, stoffelijke waarden zijn voor een geest bijkomstigheden. Wanneer een geest zegt: "Ik ga voor een minuut weg", dan kan hij voor een

mens een jaar wegblijven, maar het was voor die geest één minuut. Dan kan de mens zeggen: "Die geest is onbetrouwbaar." Maar die geest heeft juist gereageerd, en heeft zelfs het juiste gezegd, vanuit zijn standpunt.

Wij kunnen die werelden niet met één maatstaf meten. Maar als nu een mens, in zichzelf, iets weet of iets beseft, zou dan diezelfde verschuiving niet kunnen bestaan ten aanzien van de buitenwereld? Wanneer je zegt, ik weet dat dit goed is, betekent het dan ook dat het nu mogelijk is.

Een mens die in zichzelf tot rust komt en enigszins die innerlijke wereld gaat overzien, ontdekt nieuwe conflicten met de buitenwereld. Hij ontdekt dat hij in zekere zin door die buitenwereld geketend is, gebonden is. Maar hij ontdekt ook dat die gebondenheid niet volledig is, dat er wegen zijn waardoor hij zichzelf kan leven, zichzelf kan uitdrukken, waarmaken. En zodra de relatie tussen innerlijke kosmos en de daarbuiten bestaande kosmos voor de mens tot stand is gekomen ontstaat er kosmische eenheid. Dan is er geen verschil meer tussen wat ik in mijzelf ben en wat de wereld buiten mij is. Dan ken ik mijn beperking in de wereld buiten mij, maar wat in mij is maak ik volledig waar in die wereld.

Elke kracht die ik in mijzelf ken, kan ik buiten mij volledig uitdrukken, of het er nu om gaat om een mens te genezen, een plant te laten groeien, of eenvoudig om met een enkel gebaar een waarheid uit te drukken waar duizend woorden te weinig voor zijn. Het is eenvoudig een eenheid. Dit principe van eenheid is het einde van alle betrekkelijkheid, van relativiteit.

Alles is betrekkelijk, zeker, maar op het ogenblik dat mijn innerlijk en de wereld waarin ik leef voor mij een eenheid vormen, houdt de betrekkelijkheid op; ontstaat de zekerheid. En deze zekerheid is dan als het ware de uitdrukking van een eeuwig bestaande waarde, die ook in tijd beseft kan worden.

Wanneer je verder wilt komen dan moet je toch altijd weer met jezelf beginnen, het gaat nu eenmaal niet anders. En wanneer je wilt spreken over de hoogste geestelijke waarden van een mens, moet je beginnen met die mens, met zijn wereld, met zijn wereldconflicten.

Wanneer ik naar uw wereld kijk, zoals zij op dit ogenblik bestaat bijvoorbeeld, dan rijst in mij het gevoel dat die conflicten die in die wereld bestaan in de eerste plaats wel voortkomen uit het feit dat wat de mens in zich draagt, als weten en droom, door zijn behoefte om rationeel en zakelijk te zijn, buiten hem wordt verloochend, zodat de spanning tussen de mens en zijn wereld steeds meer toeneemt. Je zou kunnen zeggen, het is een verkeerde mentaliteit, maar het is méér dan dat. Het is de ontkenning van de innerlijke wereld, de menselijke wereld, waarin droom en emotie minstens zo belangrijk zijn als het buiten het "ik" bestaande feit. Een mens moet niet alleen kunnen dromen, maar moet zijn droom kunnen vormen, hij moet er gestalte aan kunnen geven.

Een kunstenaar, die het grootste denkbeeld in zichzelf draagt, de fraaiste kleur, vorm of melodie, en haar niet weer kan geven, is hulpeloos. Maar wanneer hij worstelt om tenminste iets daarvan weer te geven, dan komt er een ogenblik dat er voor hem een synthese bestaat tussen de thema's die in hem bestaan en leven en datgene wat hij uitdrukt. Dan is zijn innerlijk, in dat opzicht, in de wereld kenbaar geworden, het is weergegeven, het is uitgedrukt. Of een ander het mooi vindt of niet, doet niet ter zake, maar het is er. Voor hem is er een veruiterlijking: Ik sta in de wereld.

Dat is natuurlijk iets dat wij allemaal zouden moeten vinden. Daarom is de mentaliteit verkeerd wanneer je zegt: Dit mag wel en dat mag niet, dan loop je op een gegeven ogenblik vast. Laat ons het zo stellen: Uw wereld probeert zekerheid te scheppen door steeds meer te verbieden, waardoor het verbod steeds minder waarde krijgt en de willekeur in feite steeds toeneemt.

Ook het: "Je moet" is steeds onjuist. Men meent dat de mens steeds meer dingen moet doen, het moeten van de mens ligt in hemzelf, het is zijn erfdeel. Er zijn dingen waar je niet omheen kunt, maar het kan niet in regels worden vastgelegd, niet in gedragsregels, niet in een ethische code, niet in allerhande zedelijke stellingen. Je bent jezelf en je moet jezelf waarmaken.

Ik geloof dat uw wereld zou moeten uitgaan van het standpunt, dat elke mens het recht heeft zichzelf te leven. En dat verbodsbepalingen niet noodzakelijk zijn, maar dat men wel aansprakelijkheden moet stellen tot in de uiterste consequenties. Ik geloof dat je dan verder zou komen. En ik meen ook dat uw wereld eindelijk zo ver zou moeten komen, dat zij de daad gaat stellen boven het woord, op het ogenblik is het namelijk omgekeerd.

Uzelf moet komen tot een uiting van hetgeen u bent. U kunt dit alleen doen aan de hand van de innerlijke waarheid die er bestaat. Is die innerlijke waarheid dan zo als men u bijvoorbeeld in esoterische scholen wel verteld? Dit is een belangrijke vraag, dacht ik, omdat heel veel mensen, via

allerhande esotherische systemen, tot een innerlijke bewustwording proberen te komen. Kijk eens, een systeem kan juist zijn voor je, de kans is echter even groot dat het niet juist is voor je. De juistheid van het systeem wordt bepaald door de resultaten, niet door de onaantastbaarheid van het systeem. Als je in jezelf doordringt, je vindt rust, je komt op dat ogenblik tot een erkenning van je werkelijkheid, dan kom je ook tot de erkenning van werkelijkheden die niet materieel zijn.

Zoals reeds gezegd: U hebt geleefd voor uw geboorte, u zult leven na uw dood. Maar al die dingen bestaan vanuit het werkelijk "ik" gelijktijdig. Zij zijn dus gelijktijdig aanwezig. Wij ontdekken in onszelf eenheid, eerst met al datgene wat wij zijn, maar daarna ook met al datgene waaruit wij zijn, waaruit wij bestaan. Dat kan voor een mens dus harmonie inhouden met de materie, maar het zal zeker ook harmonie inhouden met de hogere krachten van de kosmos, tot God toe. Er ontstaat dan wat men noemt: De verlichting.

Die verlichting wordt dan gezien als een bewijs voor een systeem. Nee, het is een bewijs voor de harmonie in de mens. Wanneer wij weten dat bepaalde heiligen en bepaalde Goeroes precies dezelfde mystieke verrukking kennen en dat zij, ofschoon zij de uitdrukkingen natuurlijk op een andere wijze hanteren, beiden spreken over een "innerlijk licht, innerlijke vrede" die hen vervult. dan wordt daarmee al duidelijk gemaakt dat het denksysteem niet bepalend is voor de ervaring.

Ik vind in mijzelf vrede en licht. Ik kan die vrede en dat licht echter niet blijven aanvaarden, omdat zij mij tot daadloosheid veroordelen. En zolang ik besta in een besef van tijdsequenties, van opeenvolgende ogenblikken, kan ik niet helemaal daadloos zijn, maar dan kan ik toch stellen dat die kracht in en met mij is, of ik daar een vorm aan geef of niet. Als u zegt dat mijn engelbewaarder naast mij staat, dat Jezus alle ogenblikken met mij gaat, of dat een of andere God, desnoods de Wijsheid (uitgedrukt in Ghandia) bij mij is, dan is het alleen maar een vorm, een uitdrukking. Het gaat om het Licht. En wanneer ik uit dit Licht durf putten, dan blijkt dat het totaal van kosmische mogelijkheden in dit Licht vertegenwoordigd is, en op grond van mijn innerlijke erkenning, mijn innerlijke kosmos dus in feite, waarin ik mijzelf nog ben, kan worden omgezet in een kracht die in mijn wereld kenbaar is.

Ik dacht dat dat een punt was waarover je na moet denken.

Het blijkt dat geestelijke kracht naar buiten toe veel grotere uitwerking kan hebben dan alle fysieke kracht. Zo blijkt ook vaak dat het innerlijk of geestelijk weten snellere en belangrijker resultaten kan geven dan het zuiver wetenschappelijk onderzoeken. Zeker, vele mensen zullen in deze tijd, dat is de aard van deze tijd, de wetenschap gebruiken. Maar vergeet niet dat ééns in Egypte - waar de mensen nog niet eens wisten wat een bloedsomloop was, waar zij niets wisten van interne secreties en dergelijke - naast vele mislukte, ook geslaagde trepanaties werden uitgevoerd. Er zijn schedels bekend, onder andere bij een mummie in een Engels museum, waar wij dus een plaat metaal vinden, van gehamerd zilver, dat over een gat in de schedel is bevestigd, waaruit dus blijkt dat hier een trepanatie is uitgevoerd, men heeft de druk van de hersens verwijderd. Hoe kwamen die mensen daaraan? Zij hadden de wetenschappelijke kennis niet, maar zij hadden een innerlijk gevoel. Zij wisten niet wat juist was, zij voelden wat juist was! Zij wisten niet wat de juiste instrumenten waren, maar zij voelden wat voor hen de meest juiste werkwijze was.

Helaas blijkt dat men later dit weer geformaliseerd heeft. Het had een keer succes gehad, dus was het een medische procedure, waaraan de patiënten dan ook prompt overleden, zodat er een tijd lang veel getrepaneerden in onze dreven rondwaalden. Ik noemde nu maar Egypte van 2500 tot 2000 jaar vóór Christus.

Maar als wij nu eens teruggaan naar China, bijna 3000 jaar voor Christus. In de primitieve periode was daar een dichter-filosoof, die sprak over materie, opgebouwd uit kleine zonnen, met andere woorden, over atomen. Hoe wist die man dat, hij kon het niet weten? In hem was licht, dit licht maakte hij kenbaar, hij kon het niet wetenschappelijk bewijzen en betogen, maar hij wist.

Het is aan te tonen voor nog vele andere voorbeelden.

- Hoe wist men vroeger de preciese omtrek van de aarde?
- Hoe kon men werken met getallen die praktisch nauwkeurig de afstand aarde—maan aangaven bijvoorbeeld?

- Hoe kon men dan de verhoudingen van het zonnestelsel zo goed weergeven, want ook daarvan zijn bewijzen gevonden.

Ja, zegt men dan, er zijn mensen die het zijn komen leren. Waarom? Je bent deel van de kosmos, in jezelf is die kosmos. Als je dit wil weten, als je er harmonisch mee bent, als het in jezelf belangrijk is, dan kun je dat ook uit de totaliteit putten. Ook weten, ook besef komt uit het innerlijk.

En er is geen systeem waardoor dit gegarandeerd of bepaald kan worden. Het is de innerlijke rust, waardoor die kosmos die in ons bestaat langzaam maar zeker uitkristalliseert en duidelijk wordt voor ons. Zeker, het is een dualisme, een soort God-duivelrelatie, God in mij en de duivel buiten mij. Maar beide blijken uiteindelijk identiek te zijn.

Wat in mij bestaat, wat buiten mij bestaat, is in wezen hetzelfde, tenminste zover als ik kan beleven, zien en denken, want dat is de beperking die voor mij geldt. Moet ik dan niet zeggen dat ik die kosmos, in mijzelf eerst moet vinden? Dat ik met die kosmos God moet vinden, of het Licht, of hoe je het wilt noemen, de absolute stilte desnoods? En dat ik dan uit deze harmonie mijn krachten richtend naar buiten toe, zowel als in mijzelf, weten, erkennen en ervaren moet wekken, dus de weg moet vinden om dat wat in mij is waarlijk uit te drukken op een wijze, waardoor ik weet te zijn in werkelijkheid, te betekenen in werkelijkheid, waardoor mijn ziel en mijn wereld voor mij tot eenheid worden.

Kijk, dat is het betoog wat ik u wilde voorleggen. Misschien bent u het ergens niet mee eens? Stel dan gerust uw vragen. Zo niet, zal ik besluiten:

Wanneer ik u dit alles zeg, dan probeer ik u duidelijk te maken hoe beperkt eigenlijk zekerheden zijn; hoe beperkt waarheden zijn. Wij hebben maar één ding waarmee wij kunnen werken en dat is onze innerlijke wereld. En die is pas waar, wanneer wij haar ontdoen van de menselijke interpretatie.

Voorbeeld:

Er was eens een indiaan die voor het eerst een locomotief zag. Hij dacht: "Dat ding braakt rook uit, het zegt tchoek-tchoek en dan gaat het op de sporen vooruit."

Dus ging hij op de sporen zitten, stak een pijp op, pufte rooksignalen uit en riep: tchoek-tchoek.

En hij ging niet vooruit. Toen zei hij: "Dit is bedrieglijke magie van de blanken."

Maar hoeveel mensen doen op het ogenblik niet precies hetzelfde? Wanneer iemand zegt: "De wereld gaat ten onder", dan zijn er heel wat die zeggen: "Ach, dat loopt best mee."

Anderen zeggen: "Ja, maar wij weten wat waar is, en niemand anders weet het."

Dan kijken zij naar iets wat zij zouden willen, of wat zij ergens anders hebben gezien, en dan gaan zij - zij het figuurlijk - op de sporen zitten, puffen een rookwolk uit, roepen tchoek-tchoek, en nu moet de wereldvrede komen, tchoek-tchoek, en nu moet het milieu gezond worden, nu zullen alle mensen de eeuwige zaligheid bereiken. Maar er gebeurt geen pest!

Vindt u het gek dat ik dit vertel? Hoe vaak doet u het eigenlijk zelf, dat u zegt: Ik moet in mijzelf die kracht zoeken, in mijzelf die eenheid en dat geloof vinden. Als u zegt, bij wijze van spreken, ik neem drie druppels aqua distillata, vermeng deze met drie druppels goede Whisky, slik dit tezamen met één druppel L.S.D. en de eeuwige zaligheid is geboren. En dan verwacht je een hele hoop, maar er gebeurt niets. Maar als je in jezelf de vrede vindt dan gebeurt er wat.

Waar de mensen het meest aan doen is bijgeloof. Wanneer wij maar heel hard roepen: Welvaart, welvaart, dan is er welvaart, maar niemand vaart er wel bij. Zij denken, als zij uitroepen: "Wij schatten elke mens gelijk", dat iedereen dat dan voortaan zal doen, terwijl zij zelf nog niet eens het verschil weten. Terwijl zij het zelf nog steeds hebben over de negers als een ellendig soort mens, die er nu toevallig ook is, een soort "oerwezen". En over een ander soort mens als een ras dat Jezus vermoord heeft enzovoort.

Je kunt niet met woorden de gelijkheid voor mensen afdwingen. Je kunt de welvaart niet met kreten veroorzaken, en je kunt een sociale rechtvaardigheid niet tot stand brengen door leuzen te brabbelen, door de straten te trekken, of door zalvende uitspraken te dien aanzien te doen.

Dat kun je alleen doen, door de mens te veranderen. En je kunt niemand veranderen buiten jezelf, maar in jezelf kun je de kracht vinden, waardoor anderen zichzelf zouden willen veranderen.

Weet je, wanneer het iemand op een gegeven ogenblik ontzettend goed gaat, dan vraagt iedereen zich af: Hoe speelt hij het klaar? Geef dan rustig je geheim, dan zullen de anderen het ook proberen. Want

wie het innerlijke licht zoekt, ervaart en uit die innerlijke stilte weer komt tot een realisatie van zijn wereld, die is veranderd, die is niet meer die mens die blind door die wereld gaat. Hij ziet, en daardoor reageert hij anders. Je kunt de mentaliteit van de mensen veranderen, door hen te brengen tot een besef van hun eigen innerlijke waarde. Ook dit is een punt voor overweging.

Ik probeer de waarheid die ik ken, die ik innerlijk beleef, niet aan u op te leggen, maar ik zeg u dat een offerande aan een mensheid die God in zich draagt, door het niet beseffen daarvan, vaak handelt als duivels.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u allen een prettige en, als het even kan, zegenrijke avond toe.